

AZ MTA TALAJTANI ÉS AGROKÉMIAI KUTATÓ- INTÉZETE FENNÁLLÁSÁNAK 25 ÉVES JUBILEUMA

MEGNYITÓ BESZÉD

LÁNG ISTVÁN

a mezőgazdasági tudományok doktora,
a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárhelyettese

Napjainkban a Magyar Tudományos Akadémia több kutatóintézete ünnepli fennállásának 20. vagy 25. évfordulóját. Az ötvenes évek első felében indult el az akadémiai kutatóbázis jelentős mennyiségi fejlesztése, amely azon a felismerésen alapult, hogy a szocialista társadalmi rendszer építése során szükség van a tudományos kutatás erőteljes növelésére, mert a társadalom újabb és fokozottabb igényekkel jelentkezik a gazdasági és kulturális élet, a műszaki fejlesztés területén és várja a tudomány segítségét.

Így került sor a Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet létesítésére is. Ma azért jöttünk össze, hogy megemlékezzünk az alapítás negyedszázados jubileumáról, áttekintsük az eddigi utat utat és az eddigi eredményeket, továbbá, hogy jóleső érzéssel ünnepeljük együtt barátainkkal és kollegáinkkal és közben arról is gondolkodjunk és beszéljünk, hogy milyen irányban fejlődjön az intézet a következő évtizedek során.

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm a mai jubileumi ülés valamennyi résztvevőjét. Külön szeretettel üdvözlöm a Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet minden dolgozóját. Nagy öröömre szolgál, hogy körünkben üdvözölhetjük több olyan külföldi talajtani és agrokémiai kutatóhely vezetőjét és képviselőjét, akik szoros tudományos együttműködést alakítottak ki a Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézettel.

Ha visszatekintünk az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézete negyedszázados munkájára elégedettek lehetünk az elért eredményekkel és méltán állapíthatjuk meg, hogy az intézet betöltötte feladatát és további eredményekre képes.

A korszerű tudományos módszerekkel végzett kutatásaik és az elért eredményeik mind a talajtan, talajmikrobiológia, mind az agrokémia-trágyázás területén bővítették az elmélet kincsesládáját és egyben a népgazdaság szempontjából felvetődő aktuális kérdésekre is választ adtak. Az intézet negyedszázados munkájának értékelésénél figyelembe kell vennünk azonban azokat

a változásokat is, amelyek felszabadulásunk óta és következtében országunkban a társadalom, a népgazdaság területén, de különösen a mezőgazdaságban végbementek.

Nem feladatomban, hogy részleteiben ismertessem azokat a politikai, gazdasági strukturális változásokat, amelyek a 25 év alatt végbementek. Csak két tényezőt szeretnék kiemelni, amelyek az intézet tevékenységére jelentősen hatottak:

- a mezőgazdaság szocialista átszervezése, a korszerű szocialista nagyüzemek létrejötte,
- az ipar, ezenbelül a vegyipar erőteljes fejlődése, és a technikai forradalomnak a mezőgazdaságban történő kibontakozása.

Úgy gondolom, ha csak a fentieket vesszük figyelembe, megállapítható, hogy ezek döntő jelentőségűek és lényegében eddig is, de főleg a jövőben is befolyásolják az intézet kutatási feladatait és az elért eredményeket.

Az intézet kezdettől fogva népgazdaságunk fejlesztését elméleti és gyakorlati kutatások együttes művelésével kívánta segíteni. Természetesen az intézet fennállása óta a népgazdaságunk fejlődési igényének megfelelően az arányok a két témacsoport között változtak.

A talajtan területén mind elméleti mind gyakorlati vonatkozásban jelentősek azok a kutatások, amelyek hazánk talajtakarójának megismerését és térképen történő ábrázolását jelölték meg feladatul, s minden olyan jellegű kutatás is, amely a talajban lejátszódó folyamatok megismerésére irányul. Az intézetnek jelentős szerepe volt a genetikus talajtani irányzat elterjesztésében.

Agrokémia-trágyázás, a szikes talajok, a homoktalajok, a savanyú kémhatású talajok és az erodált talajok, valamint a talajmikrobiológia területén az alapkutatásban elért eredményeken kívül olyan kísérleti megállapítások is születtek, amelyek népgazdasági szinten jelentősek és a gyakorlat számára alkalmazhatók voltak.

Az intézet munkájának értékelésénél nem szabad figyelmen kívül hagyni azonban azt sem, hogy az intézetben kidolgozott kísérleti eljárásokat, meghatározási módszereket hazánk más intézményeiben széles körben alkalmazzák és a kutatási eredményeket felhasználják. Ehhez szorosan csatlakozik az intézet azon tevékenysége is, amelyet a szakemberképzésben, és továbbképzésben fennállása óta kifejt. Talán nincs is olyan hazai talajtani és agrokémiai kutatóhely, ahol ne találkoznánk azokkal a munkatársakkal, akik az intézetben sajátították el a talajtani-agrokémiai kutatás alapjait.

Külön szeretném megemlíteni, hogy az intézet fennállásának 25 éves évfordulója egybe esik a magyar—szovjet tudományos és műszaki együttműködés fennállásának 25 éves jubileumával. Nem hallgatható el, hogy azokhoz az eredményekhez, amelyeket az intézet elért a hazai hagyományokon kívül nagyban hozzájárult a szovjet—orosz talajtani-agrokémiai iskola irány-

zatának megismerése, eredményeiknek hazai viszonyaink közötti kipróbálása és alkalmazása.

Huszonöt év eredményeire tekintünk vissza, de gondolataink mégis inkább a jövőt kutatják és előre tekintenek. Ha valaki azt mondta volna 1950 januárjában, hogy 20—22 év múlva megérjük az ország legszegényebb megyéjében, hogy egy termelősövetkezeti paraszt saját házában a saját televízióján egyenes közvetítésben láthatja, miként lépked az ember a Holdon, bizonyára nem hittük volna el. Pedig azóta mindez valósággá vált; a termelősövetkezet is, a saját házában, saját televízió is, és az űrhajózás is. Ha viszont ez így történt, akkor jogunk van feltételezni, hogy a következő 25 évben sem lassul a fejlődés és további káprázatos tudományos és műszaki eredmények várhatók.

Ugyanakkor az is biztos, hogy súlyos és fenyegető gondok nehezednek az emberiségre. Elsősorban az élelmiszertermelést és ezen belül is a fehérje termelést kell világméretben megoldani. A következő 25 évben az emberiség létszáma megkettőződik, ami öröndetes jelenség. Ebben az évben 500 ezer ember halt éhen a világon. Nem csak azt kell célul kitűzni, hogy 25 év múlva ilyen eset egyáltalán ne forduljon elő, hanem azt is, hogy százmilliók jussanak elegendő mennyiségű kalóriához és jóminőségű élelmiszerhez. Meggyőződésem, hogy minden olyan kutatás, amely azt segíti elő, hogyan lehet gyorsan és hatékonyan növelni a hasznosítható növényi és állati termelést, társadalmilag nemcsak hasznos, hanem alapvetően nélkülözhetetlen tevékenység is lesz. Az iparosítás, az urbanizáció, az infrastruktúra fejlesztése, az intenzív növénytermesztés, mint az emberiség létszáma növekedésével járó szükségszerű emberi tevékenység, a bioszféra és ezen belül a talajtakaró károsodását is magával hozza. A Föld egyik legnagyobb természeti erőforrása és kincse a termőtalaj. A kétezredik év demográfiai problémáit nem lehet megoldani a ma meglévő termőtalajok nélkül.

A Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet elé a társadalom új feladatokat és követelményeket állít. A következő 25 év minőségileg új lesz és más lesz. Az Akadémia elvárja a Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet minden dolgozójától, de a vezető kutatóktól különösen, hogy legjobb tudásuk és tapasztalatuk szerint, igaz szívvel és lelkesedéssel készüljenek az új feladatok teljesítésére.

A jövő esztendő során fogjuk értékelni az elmúlt négyéves időszak tudományos eredményeit. Nagyon alapos és nagyon igényes értékelést szeretnénk elvégeztetni. A jövő év második felében pedig elkészülnek a kutatási tervek a következő öt éves periódusra. Ezeket a terveket is széles körű szakmai vitákra bocsájtjuk. Kérek mindenkit, hogy nagyon gondosan és lelkiismeretesen végezzék el ezeket a feladatokat.

Napjaink divatos kifejezése az úgynevezett „kihívás” és a „válasz-adás”. A felgyorsult és egyenlőtlen fejlődés kihívást jelent a társadalommal szemben. Rajtunk áll, hogy a mi társadalmunk az ilyen kihívásra egyértelműen pozitív

választ adjon. A talajtani és agrokémiai tudományok művelői hasznosan és alkotó módon járulhatnak hozzá ehhez a fejlődéshez.

Úgy értékeljük, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézete képes arra, hogy további sikereket és eredményeket érjen el. Anyagi lehetőségeink szerények, de nem lebecsülendők. Tervezzük, hogy további fejlesztést kapjon az intézet a következő öt éves tervben. A fejlesztés mértéke nemcsak az Akadémiától függ, hanem az intézeti eredményektől is.

Gratulálok az eddigi eredményekhez és kívánom, hogy nagyon sok sikert érjenek el a következő évek folyamán.